

Resultaten onderzoek vleermuizen en gierzwaluwen

Spaanse leger te Nijkerk

Datum : 22 november 2018
Projectnummer : P18-231
Opdrachtgever : Daan Hobert
SPA WNP ingenieurs
Klinkenbergerweg 30a
6711 MK Ede
Opgesteld door : I.J.J. Vleut
Kwaliteitscontrole : N. Arts-Smits

Kader

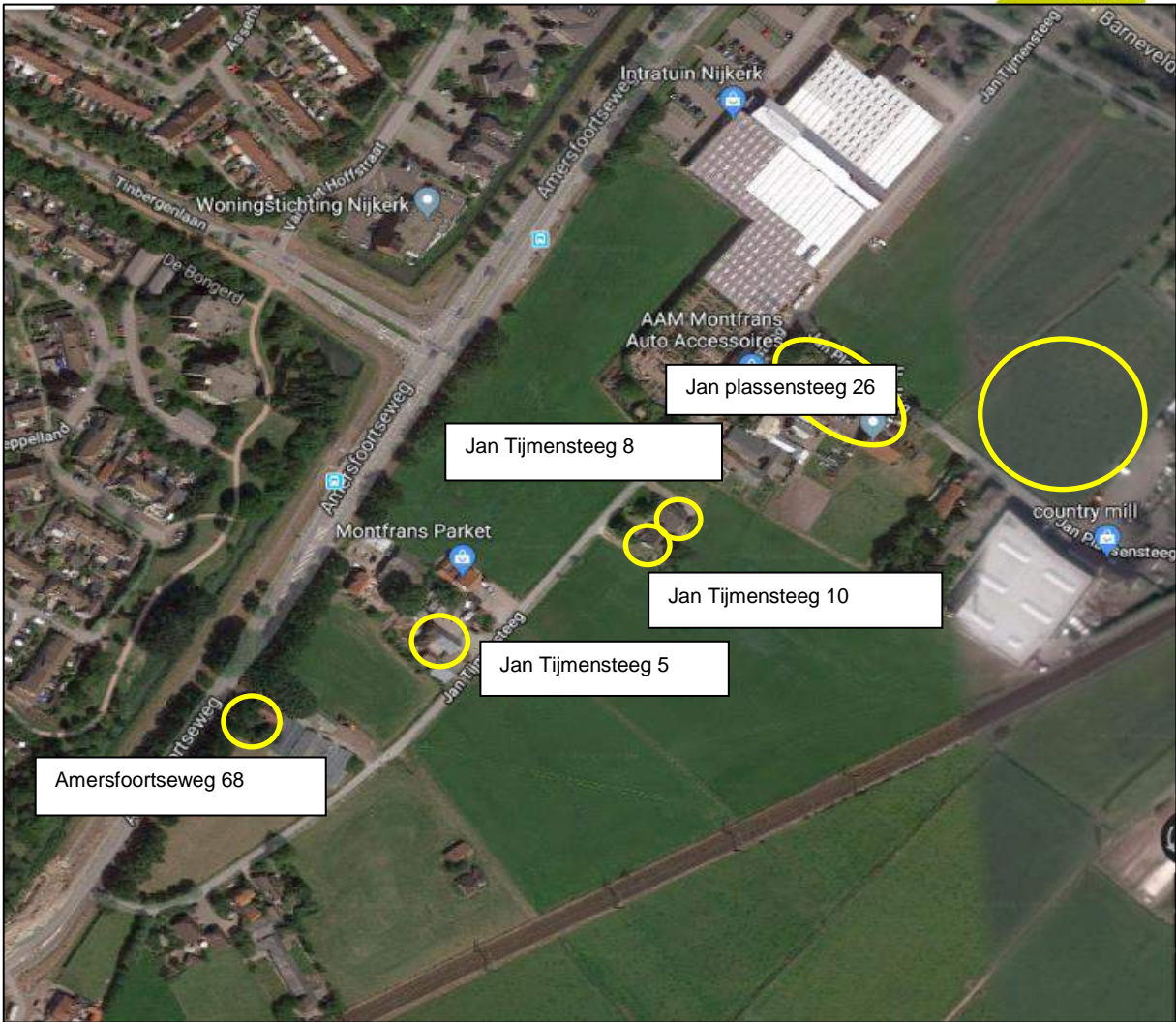
Initiatiefnemer is voornemens meerdere woningen en schuren aan de Jan Tijmensteeg en Amersfoortseweg in Nijkerk te slopen ten behoeve van nieuwbouw van woningen, zie figuur 1.

Het gaat om:

- + Jan Tijmensteeg 5
- + Jan Tijmensteeg 8
- + Jan Tijmensteeg 10
- + Amersfoortseweg 68
- + Weiland
- + Gebouwenvlak Jan plassensteeg 26

Ook zullen er woningen worden gebouwd op een locatie die in de huidige situatie als weiland wordt gebruikt. In verband met de voorgenomen plannen is in 2018 een toets flora en fauna uitgevoerd (De Groene Ruimte, projectnummer 18868 - Spaanse Leger). Hieruit is gebleken dat meerdere te slopen woningen en schuren mogelijkheden bieden voor verblijfplaatsen van vleermuizen en gierzwaluwen.

Indien verblijfplaatsen van vleermuizen en nestplaatsen van gierzwaluwen aanwezig zijn, leidt de sloop van de panden tot overtreding van de Wet natuurbescherming. Nader onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen en nestplaatsen van gierzwaluwen is derhalve noodzakelijk.

Figuur 1. Onderzoeklocaties (geel) in Nijkerk

Methode

Vleermuizen

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol van 2017.

In het voorjaar van 2018 zijn drie veldbezoeken uitgevoerd om foerageergebied, vliegroutes en mogelijke kraamkolonie- en zomerverblijven van vleermuizen in of aan de gebouwen te kunnen vaststellen. Daarvan zijn twee avondrondes uitgevoerd in de periode 15 mei – 15 juli en is er een ochtendbezoek uitgevoerd in de periode 15 april – 15 augustus.

In het najaar van 2018 zijn tevens twee avondrondes uitgevoerd in de periode 15 augustus tot 1 oktober om foerageergebied, vliegroutes, paarverblijven en zwermgedrag vast te stellen dat een winterverblijfplaats van vleermuizen indiceert.

De gewone dwergvleermuis gebruikt in de winter massale gebouwen als massale winterverblijfplaats. De gebouwen kenmerken zich vooral door robuuste bouwstijl, de aanwezigheid van diepe spleetvormige ruimten (spouw, dilatatievoeg, holle vloerelementen etc.) en een ruimte met een dusdanig groot oppervlakte dat er meer dan honderden tot duizenden vleermuizen in kunnen verblijven. Om massale winterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis vast te stellen is het noodzakelijk om twee nachtbezoeken in de periode augustus tot 10 september tussen 0:00 uur tot 02:00 uur uit te voeren. De gewone dwergvleermuizen komen rond die periode massaal naar de winterverblijfplaats en zwermen daar rond. In dit geval is ervoor gekozen om geen onderzoek uit te voeren naar massale winterverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen gedurende de nacht, omdat de gebouwen niet voldoet aan de specificaties van een mogelijke massawinterverblijfplaats. In de gebouwen is niet voldoende oppervlakte beschikbaar waarin een grote hoeveelheid aan gewone dwergvleermuizen in kan verblijven.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd met behulp van verschillende batdetectors (Pettersson D240x en Anabat Walkabout). Vleermuizen maken ultrasoon geluid, en met de echo daarvan krijgen ze een geluidsbeeld van de omgeving. Wij kunnen dat geluid met het blote oor niet of nauwelijks horen, maar een batdetector zet het ultrasonische geluid om naar een geluidsfrequentie die wij wel kunnen horen. Met de batdetectors die gebruikt zijn tijdens het vleermuisonderzoek is het mogelijk om opnames te maken van de geluiden. De Anabat Walkabout heeft als meerwaarde dat de sonogrammen van de geluiden van de vleermuizen gelijk zichtbaar zijn en in het veld kunnen worden geanalyseerd. De opnames van de batdetectors zijn, indien noodzakelijk, achteraf geanalyseerd met behulp van BatExplorer om met zekerheid de vleermuissoort vast te stellen.

Tabel 1 geeft een overzicht van de bezoekdata, het aantal onderzoeker(s), de onderzochte soortgroep(en), het moment op de dag en de weersomstandigheden.

Tabel 1. Overzicht veldbezoeken, onderzoekers en weersomstandigheden. Onderzoekers: IV = Ivar Vleut, EC = Eric Claassen, KM = Kirsten Moonen, DJ = Daniel Joppe, KK = Kees Konings

Periode	datum	tijd (van - tot)	onderzoeker	bewolking	temp	neerslag	wind
Voorjaar	13-6-2018	22:00 – 0.00	IV + EC + KM + DJ	Helder	13 °C	geen	Windkracht 1
Voorjaar	13-7-2018	21:45 – 0.00	FD + KK + IV + DJ	Helder	18 °C	geen	Windkracht 2
Voorjaar	20-7-2018	03.30 – 05.45	IV + KM	Helder	14 °C	geen	Windkracht 2
Najaar	29-8-2018	22.00 – 0.15	EC + DJ	Zwaar bewolkt	16 °C	geen	Windkracht 2
Najaar	26-9-2018	20:30 – 22:45	EC + KK	Helder	16 °C	geen	Windkracht 1

Gierzwaluwen

Het gierzwaluwonderzoek is uitgevoerd conform de soortinventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus (NGB) voor gierzwaluwen, versie juli 2017. Volgens het NGB protocol is het noodzakelijk om 2 uur voor zonsondergang te beginnen met het onderzoek en door te gaan tot zonsondergang. We hebben besloten om na zonsondergang nog minstens 15 minuten te blijven, aangezien gierzwaluwen vaak na zonsondergang nog aan het foerageren zijn en pas later terug vliegen naar hun nest.

In het plangebied zijn drie veldbezoeken uitgevoerd specifiek gericht op gierzwaluwen. Deze veldbezoeken zijn uitgevoerd op 13, 26 juni en 7 juli 2018. Bij het onderzoek naar gierzwaluwen is gelet op de aanwezigheid van rondvliegende gierzwaluwen in de omgeving van de betreffende panden. Het gedrag van aanwezige gierzwaluwen is bestudeerd om te kunnen vaststellen of nestplekken van de vogels zich bevinden in de gebouwen binnen het plangebied. De weersomstandigheden en de data van de veldbezoeken en dergelijke zijn weergegeven in tabel 2.

Tabel 2. Overzicht veldbezoeken, onderzoekers en weersomstandigheden. Onderzoeker: IV = Ivar Vleut, KM = Kirsten Moonen, KK = Kees Konings, EC = Eric Claassen.

datum	tijd (van - tot)	onderzoeker	bewolking	temp	neerslag	wind
13-6-2018	19.45 – 22.00	IV + KM + EC	Helder	14 °C	geen	Windkracht 1
26-6-2018	19.30 – 22.00	KK + IV + DJ	Helder	18 °C	geen	Windkracht 2
7-7-2018	20.00 – 22.15	IV + KM	Helder	17 °C	geen	Windkracht 2

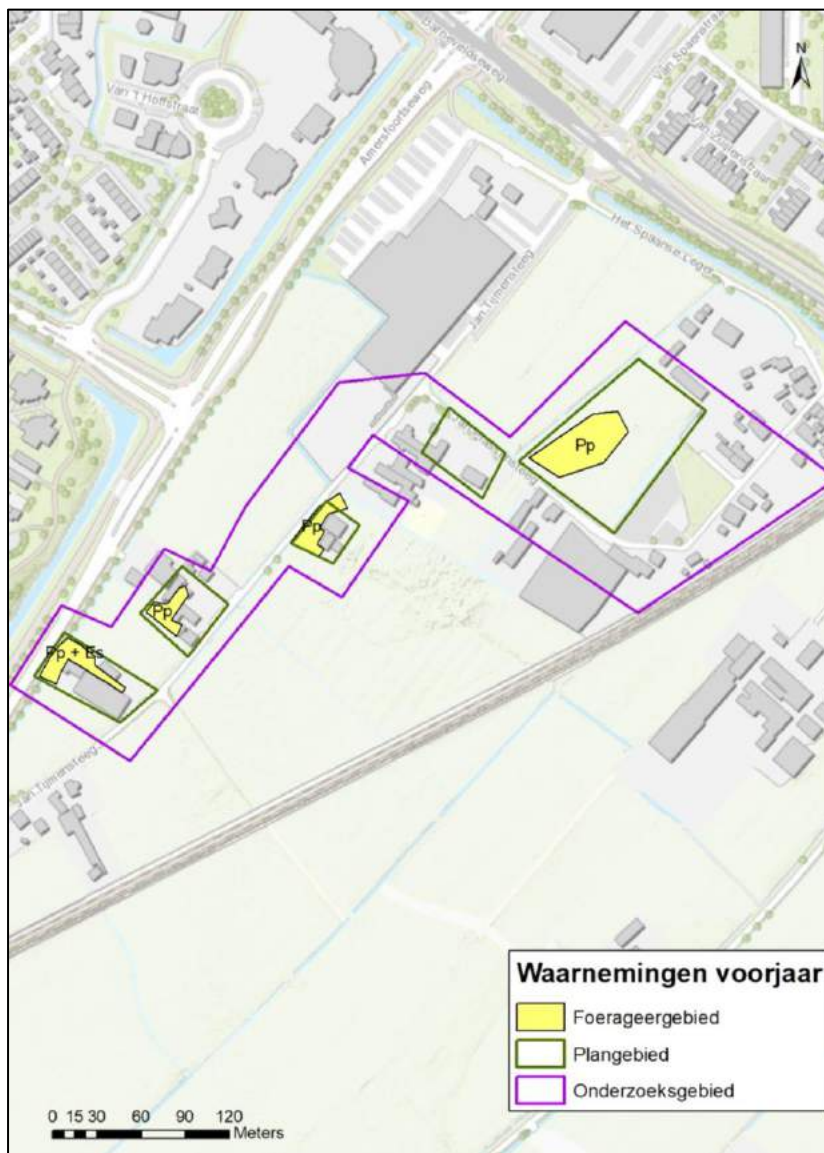
Resultaten Vleermuizen

Voorjaar 2018

Tijdens het voorjaar zijn drie onderzoeksrondes uitgevoerd, waarvan twee in de avond en één in de ochtend. Een samenvatting van de belangrijkste waarnemingen is te zien in figuur 2, de precieze waarnemingen per onderzoeksronde zijn weergegeven in bijlage 1.

Gedurende de onderzoeken zijn verscheidene foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen binnen het plangebied, voornamelijk bij de Amersfoortseweg 68, Jan Tijensteeg 5 en aan de westkant van de woning aan de Jan Tijensteeg 10. In het plangebied of direct grenzend aan het plangebied zijn geen vliegroutes of verblijfplaatsen vastgesteld.

In het plangebied zijn meerdere vleermuizen aangetroffen die geen binding met de te slopen panden of de directe omgeving bleken te hebben. Deze individuen zijn als “ter plaatse” aangegeven in de waarnemingen per onderzoeksronde, weergegeven in bijlage 1.

Figuur 2. Waarnemingen vleermuizen binnen en buiten het plangebied gedurende drie rondes in het voorjaar van 2018. Pp = *Pipistrellus Pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis, Es = *Eptesicus serotinus* – Laatvlieger

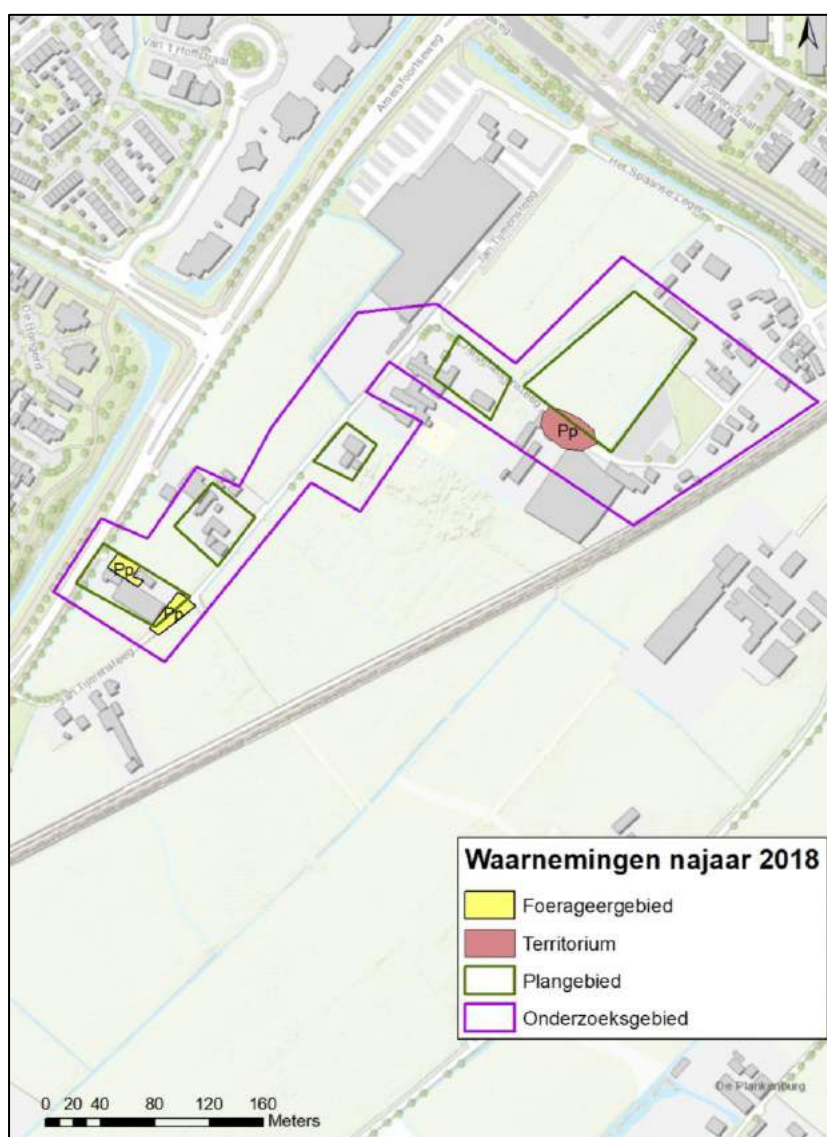
Najaar 2018

In het najaar van 2018 zijn twee onderzoeksrondes uitgevoerd. Een samenvatting van de belangrijkste waarnemingen is te zien in figuur 3, de volledige waarnemingen per ronde zijn weergegeven in bijlage 1.

Tijdens de onderzoeken zijn foeragerende gewone dwergvleermuizen bij de Amersfoortseweg 68 waargenomen.

Mannetjes vleermuizen van sommige soorten, zoals de gewone dwergvleermuis, vertonen in deze periode een opvallend baltsgedrag. Tijdens de balts vliegen de mannetjes van de gewone dwergvleermuis roepend rond om vrouwtjes te lokken binnen een territorium, veelal gebruiken ze hierbij vaste trajecten. Het is dan mogelijk om paarverblijfplaatsen vast te stellen. Paarverblijven bevinden zich vaak in het centrum van het territorium in voornamelijk gebouwen of holle bomen. Tijdens de onderzoeksrondes in het najaar zijn geen baltsende gewone dwergvleermuizen waargenomen binnen het plangebied.

Bij de Jan Plassensteeg 20 is wel een territorium van een baltsende gewone dwergvleermuis aangetroffen. Mogelijk is een paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis aanwezig bij de woning aan de Jan Plassensteeg 20 of Jan Plassensteeg 24. Dit is echter buiten het plangebied.

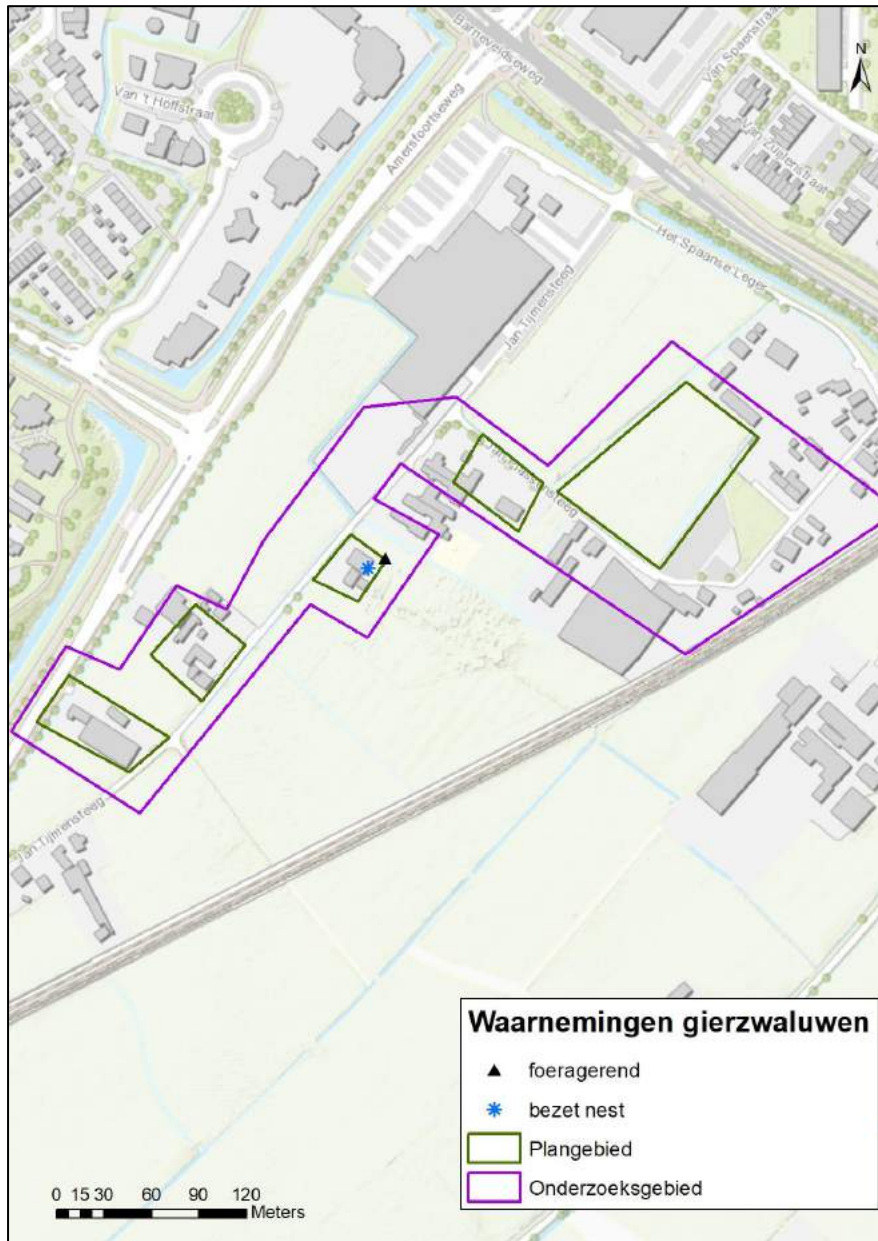

Figuur 3. Waarnemingen vleermuizen binnen en buiten het plangebied gedurende twee rondes in het najaar van 2018. (Pp = *Pipistrellus Pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis

Resultaten Gierzwaluwen

Binnen het plangebied zijn tijdens de drie onderzoeksrondes twee gierzwaluwen aantikkend en invliegend waargenomen bij een opening aan de oostkant van de schuur aan de Jan Tijensteeg 8, zie figuur 4.

Verder zijn boven het plangebied overvliegende en foeragerende gierzwaluwen waargenomen.

Figuur 4. Waarnemingen gierzwaluwen binnen en buiten het plangebied gedurende drie rondes

Effectbeoordeling en toetsing Wet natuurbescherming

Vleermuizen

Foerageergebied

Tijdens de veldbezoeken zijn foeragerende gewone dwergvleermuizen aangetroffen in en rondom het plangebied, voornamelijk bij de woningen aan de Amersfoortseweg 68, Jan Tijmensteeg 5, 8 en 10. Het slopen van de gebouwen en het weghalen van de vegetatie kan er toe leiden dat er geschikt foerageergebied de gewone dwergvleermuizen verloren gaat. Echter, in de directe omgeving blijft voldoende foerageergebied aanwezig, waardoor de voorgenomen plannen geen negatief effect hebben op het foerageergebied van vleermuizen.

Verblijfplaatsen

In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen. De voorgenomen plannen en de geplande werkzaamheden hebben derhalve geen negatief effect op verblijfplaatsen van vleermuizen.

Vliegroutes

Binnen het plangebied zijn geen vliegroutes van vleermuizen aangetroffen. De geplande werkzaamheden hebben derhalve geen negatief effect op vliegroutes van vleermuizen.

Gierzwaluwen

In het plangebied is een nestlocatie van gierzwaluwen aangetroffen aan de achterzijde van de schuur aan de Jan Tijmensteeg 10. Het nest van de gierzwaluw is jaarrond beschermd. De sloop van het gebouw zal tot gevolg hebben dat het nest wordt vernietigd; dit is een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (art. 3.1 lid 2). Voordat het gebouw met het nest mag worden gesloopt, dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden verkregen en dienen mitigerende maatregelen te worden genomen.

Conclusie

Vleermuizen

Foerageergebied

Het plangebied en de directe omgeving worden gebruikt als foerageergebied door gewone dwergvleermuis. De voorgenomen plannen hebben tot gevolg dat foerageergebied verdwijnt, echter in de omgeving blijft voldoende, even geschikt foerageergebied voor vleermuizen beschikbaar. De voorgenomen plannen hebben daardoor geen negatief effect op het foerageergebied van vleermuizen.

Verblijfplaatsen

In de gebouwen in het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. De voorgenomen plannen hebben daardoor geen negatief effect op verblijfplaatsen van vleermuizen.

Vliegroutes

In het plangebied zijn geen vliegroutes vastgesteld en de voorgenomen plannen en werkzaamheden hebben daardoor geen negatief effect op vliegroutes van vleermuizen.

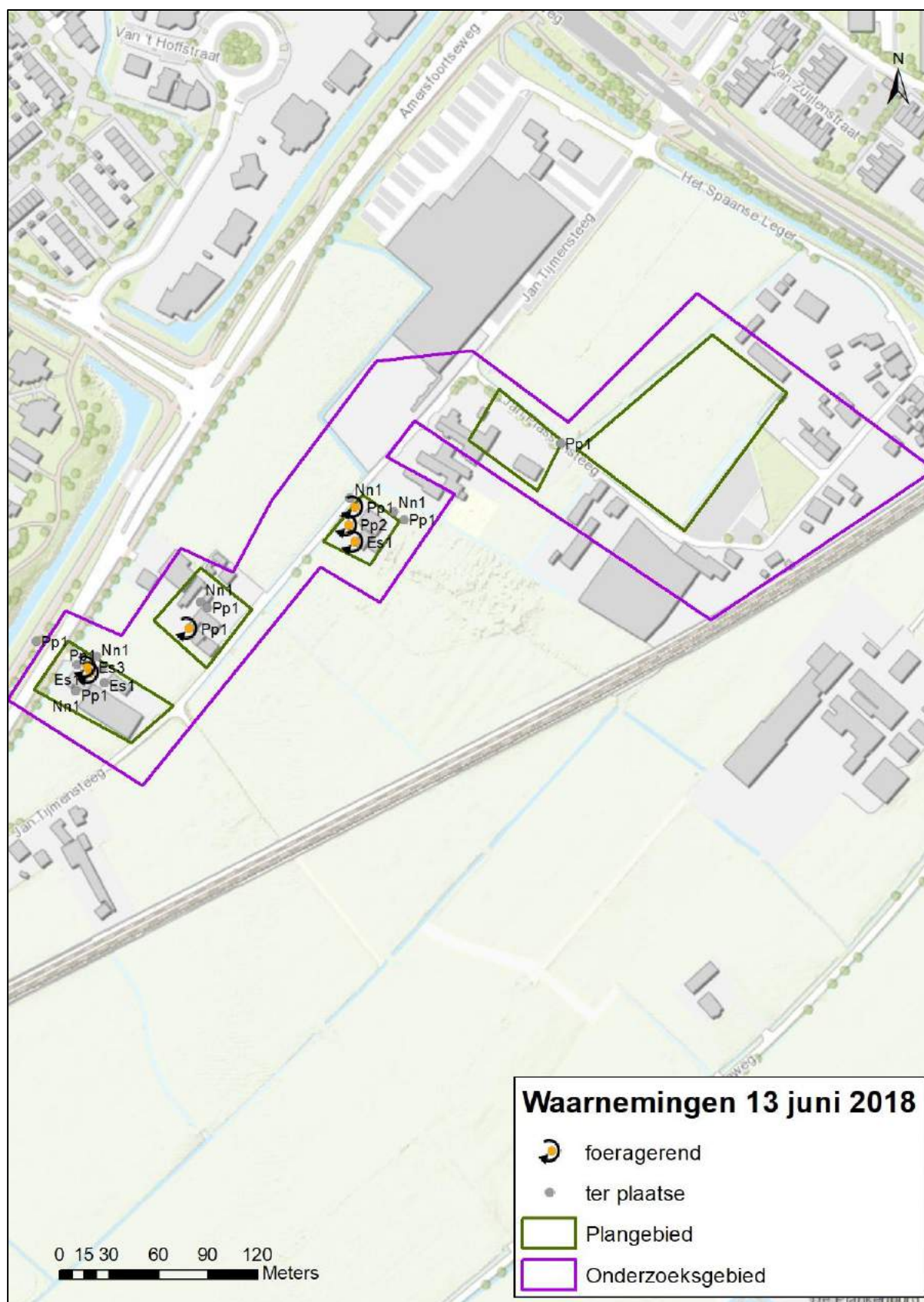
Gierzwaluwen

In het plangebied is een nestlocatie van gierzwaluwen aanwezig. Het nest van de gierzwaluw is jaarrond beschermd. De sloop van het gebouw zal tot gevolg hebben dat het nest wordt vernietigd. Dit betekent een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (art. 3.1 lid 2). Voordat de werkzaamheden worden uitgevoerd, dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden verkregen en dienen maatregelen te zijn genomen. Deze maatregelen bestaan uit het aanbrengen van tijdelijke alternatieve voorzieningen voor de gierzwaluwen in de omgeving van het bestaande nest en werken buiten de kwetsbare broedperiode, zie bijlage 2. Na afloop van de werkzaamheden dienen permanente nestmogelijkheden voor gierzwaluwen in de nieuwbouw aanwezig te zijn..

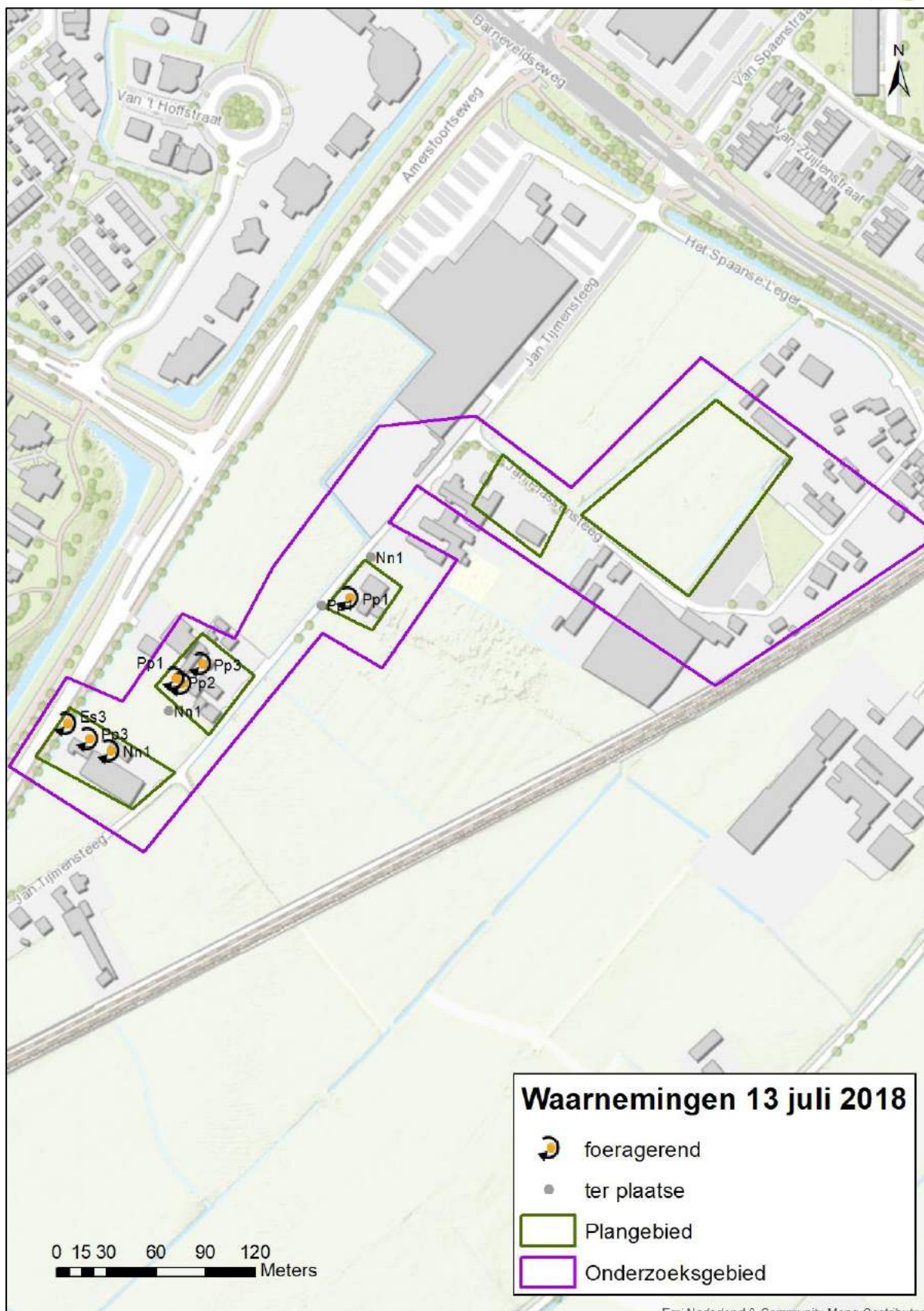
Literatuur

- + Bij12. 2017. Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Kennisdocument. Versie 1.0 Juli 2017
- + Bij12. 2017. Gierzwaluw. *Apus apus*. Kennisdocument. Kennisdocument. Versie 1.0 Juli 2017
- + Lundberg, K., & Gerell, R. 1986. Territorial advertisement and mate attraction in the bat *Pipistrellus pipistrellus*. *Ethology*, 71(2), 115-124.
- + NGB. 2017. Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet Natuurbescherming. Versie juli 2017.
- + Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard gewone dwergvleermuis. Versie 1.1, maart 2014. RVO-S12-401/BF15896
- + Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging. 2017. Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl.

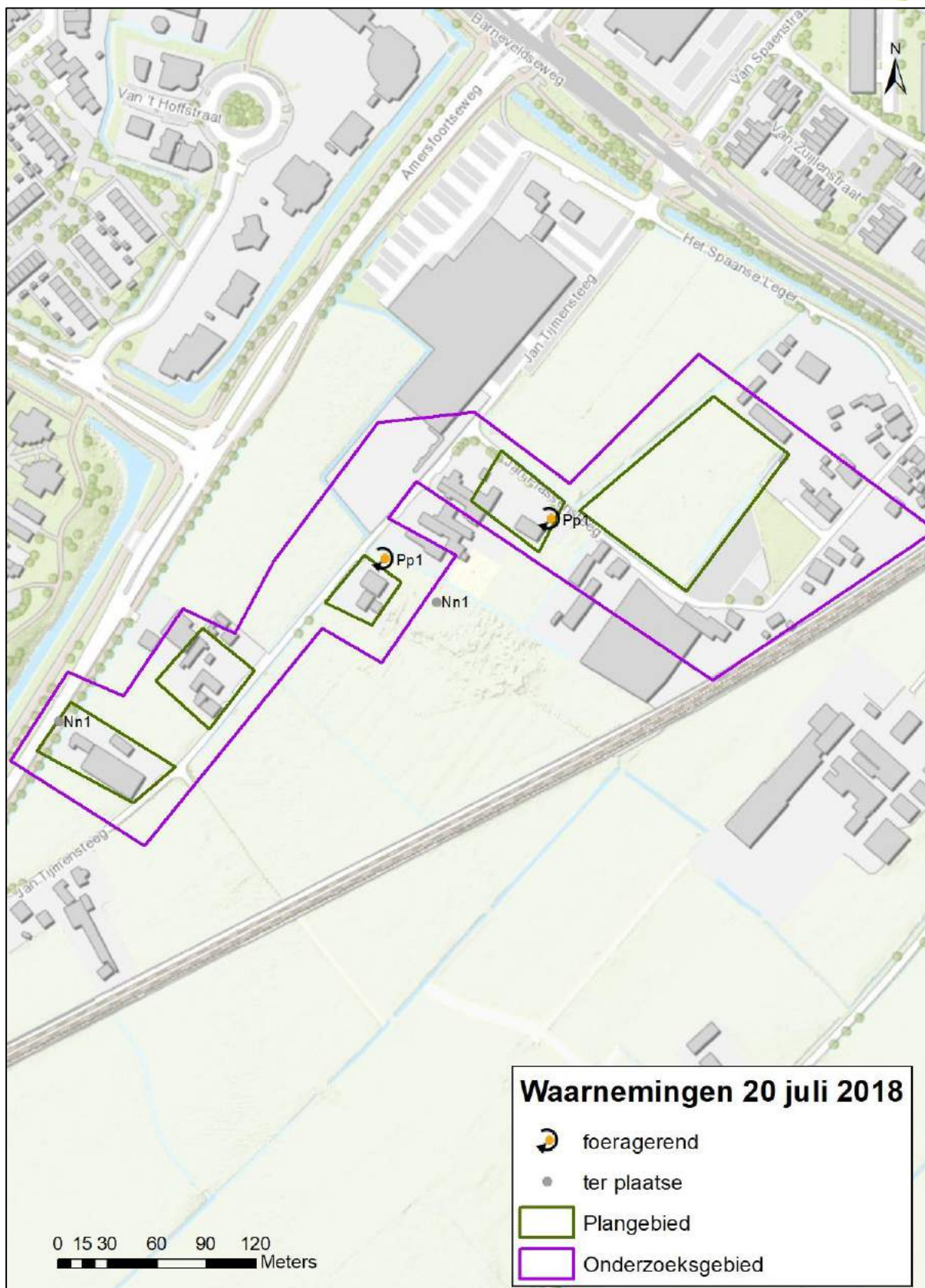
Bijlage 1. Waarnemingen per onderzoeksrond

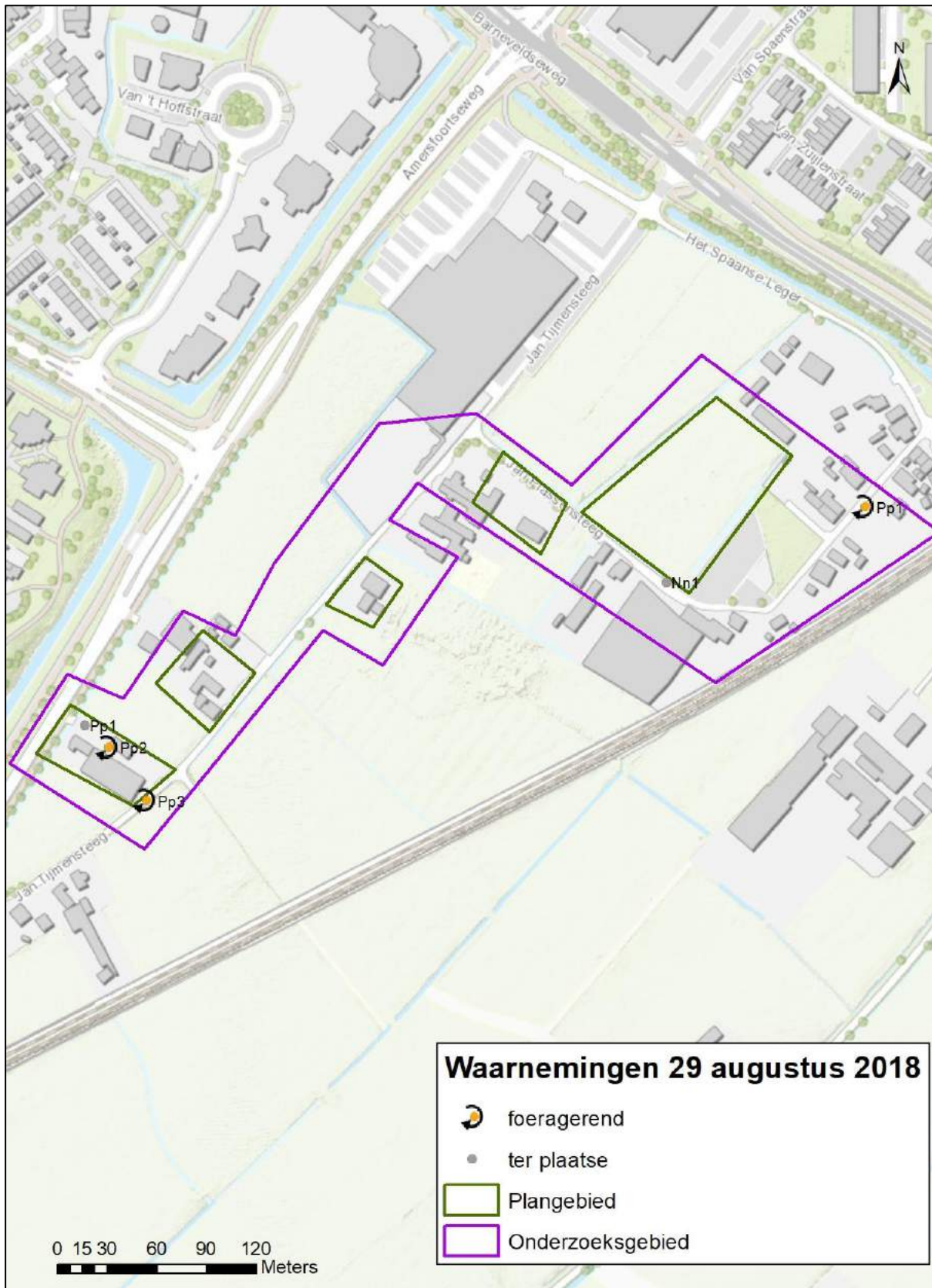
Pp – *Pipistrellus Pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis
 Nn – *Nyctalus noctula* – Rosse vleermuis
 Es – *Eptesicus serotinus* - Laatvlieger
 Het getal = het aantal dieren

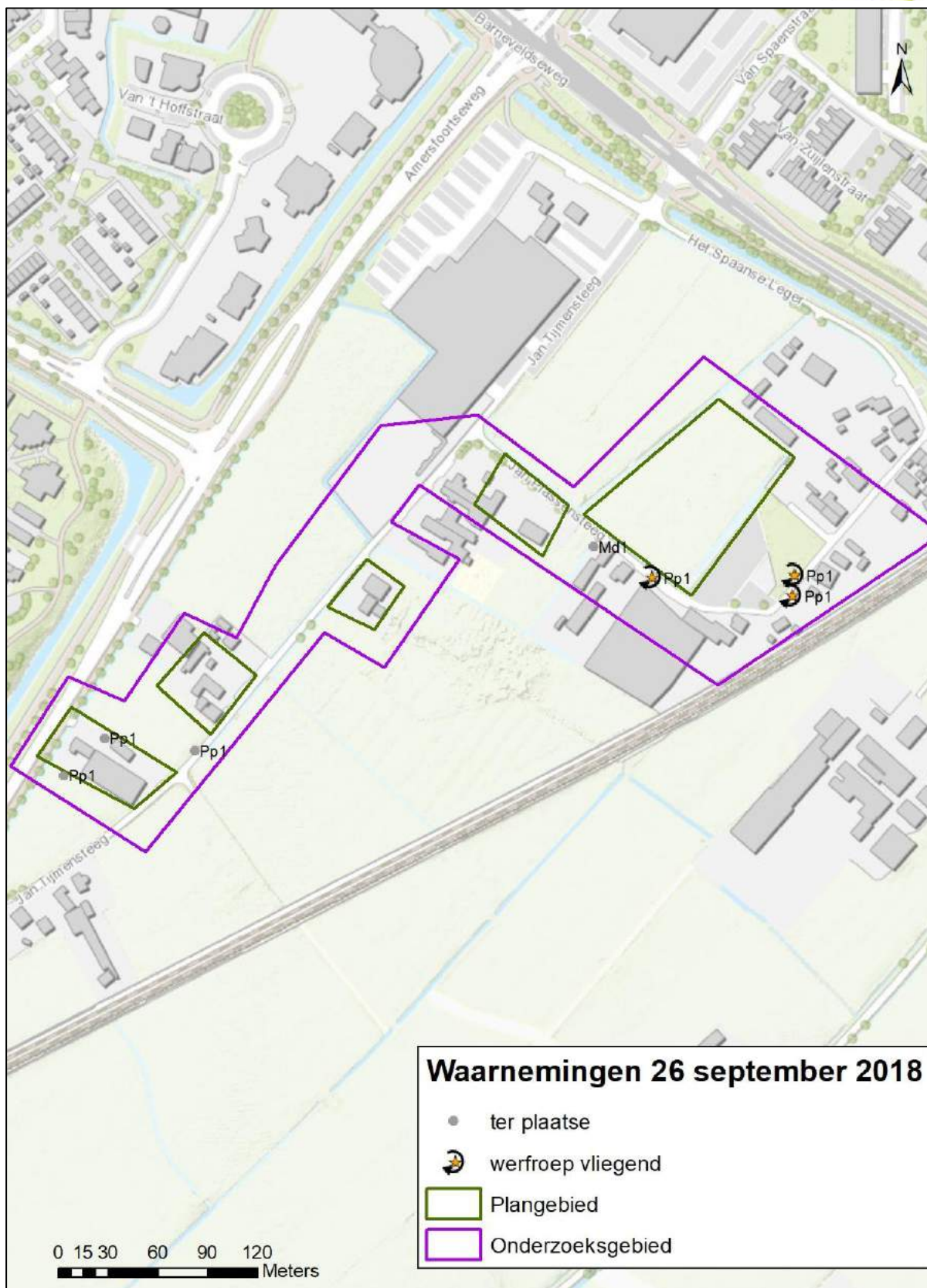
Pp – *Pipistrellus Pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis
 Nn – *Nyctalus noctula* – Rosse vleermuis
 Es – *Eptesicus serotinus* - Laatvlieger
 Het getal = het aantal dieren

Pp – *Pipistrellus Pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis
 Nn – *Nyctalus noctula* – Rosse vleermuis
 Het getal = het aantal dieren

Pp – *Pipistrellus Pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis
 Nn – *Nyctalus noctula* – Rosse vleermuis
 Het getal = het aantal dieren

Pp – *Pipistrellus Pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis
 Md – *Myotis daubentonii* - Watervleermuis
 Het getal = het aantal dieren

Bijlage 2. Te nemen maatregelen verblijfplaatsen gierzwaluwen

Mitigerende maatregelen

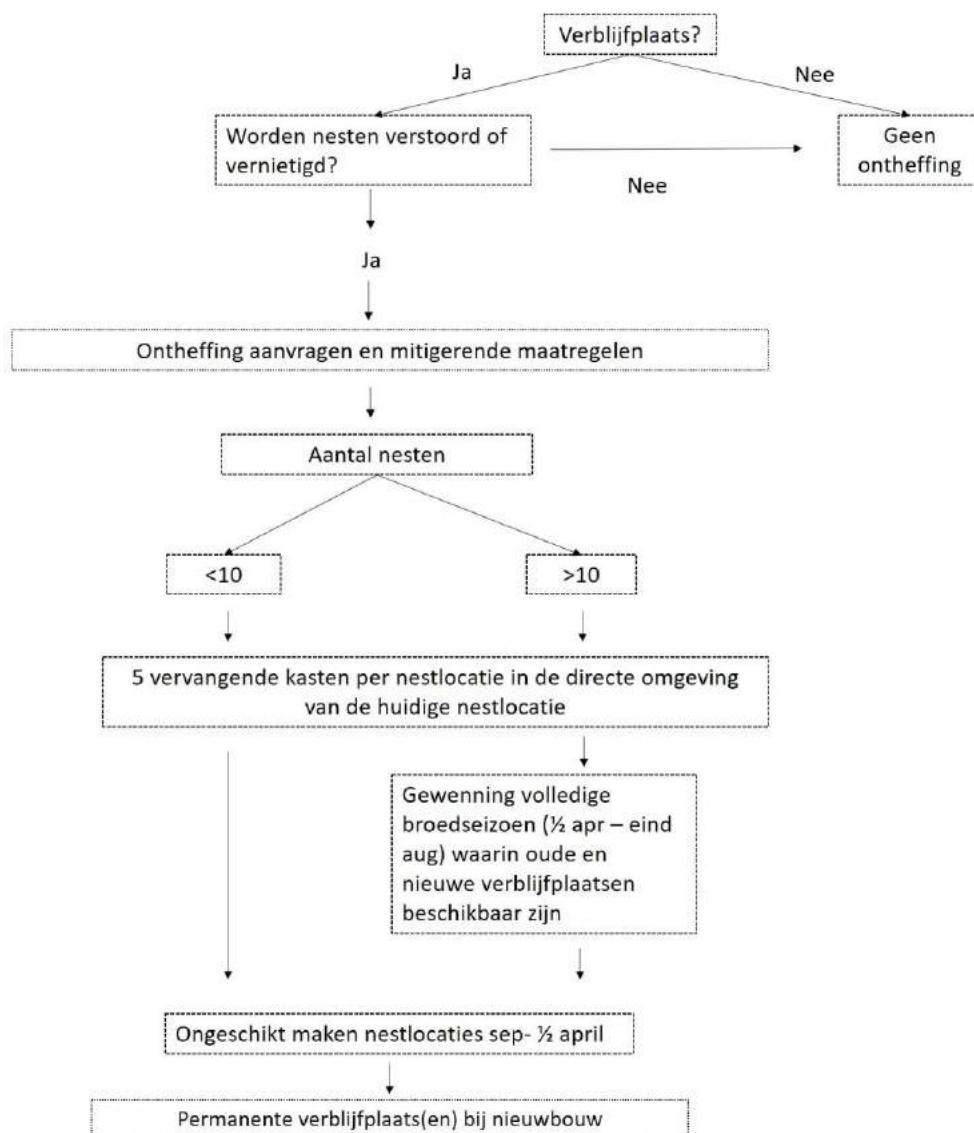
Realiseren (permanente) vervangende verblijfplaatsen gierzwaluwen

- + Per aan te tasten nestplaats dienen vijf vervangende verblijfplaatsen te worden aangebracht. In totaal worden dus vijf vervangende nestplaatsen voor gierzwaluw in de wijk aangebracht.
- + De vervangende verblijfplaatsen moeten zijn aangebracht voordat de gierzwaluwen terugkeren uit het zuiden (half april).
- + De vervangende verblijfplaatsen worden zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke nestplaatsen aangebracht, bij voorkeur aan hetzelfde huizenblok op een kopgevel. Wanneer het niet mogelijk is de tijdelijke vervangende verblijfplaatsen aan hetzelfde huizenblok aan te brengen wordt een locatie gezocht op zo kort mogelijke afstand, maar binnen 200 meter van de huidige nestplaats.
- + De vervangende verblijfplaatsen moeten op minimaal drie meter hoogte worden aangebracht.
- + Er dient een vrije aanvliegroute naar de vervangende verblijfplaats te zijn.
- + Er zijn verschillende gierzwaluwnestkasten beschikbaar. Aangeraden wordt om kasten van het model Gierzwaluwnestkast nr. 17 enkelvoudig (waveka) of model NK GZ 08 Nestkast Gierzwaluw (vivarapro) op te hangen.

Ongeschikt maken verblijfplaatsen voorafgaand aan de werkzaamheden

- + Voordat de gierzwaluwen terugkeren uit het zuiden (half april) worden de oorspronkelijke nestplekken ongeschikt gemaakt. Dit om te voorkomen dat gierzwaluwen het nest kunnen gebruiken ten tijde van de werkzaamheden.
- + Het ongeschikt maken gebeurt pas nadat de vervangende verblijfplaatsen zijn aangebracht.
- + Het ongeschikt maken gebeurt door de nestopeningen dicht te maken.

Bijlage 3. Stroomschema mitigerende maatregelen gierzwaluw

Gierzwaluw